

Teröre Dayalı Krizlerin ANZAK Günü Anma Törenleri Üzerindeki Etkisi

Gülsel ÇİFTÇİ*

Özet

Krizler ilk olarak yakın çevresini etkisi altına alan ve durdurulamadığında tüm dünyaya yayılabilen yıkıcı olaylardır. Özellikle son yıllarda yaşanan politik krizler; silahlı çatışma, terör saldırısı ve/veya savaşa dönüşerek tüm dünyayı etkisi altına almaktadır. Politik krizler hiç şüphesiz insan yaşamı için en büyük tehdidi oluşturmaktadır. Ancak turizm için de çok büyük bir tehlikedir. Tarihi ve ekonomiyi yok etmeye çalışan, tarihin kanıtlarını ortadan kaldırmak isteyen ve kültürlerin izlerini silmek isteyen saldırganların ilk hedefi maalesef turistik destinasyonlar olmaktadır.

Bu çalışmada teröre dayalı krizlerin ANZAK günü anma törenleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu törenler bir kriz sonrası doğan dostluğun nesillerce devam etmesine katkı sağlamaktadır. 2015 yılında Çanakkale Savaşları'nın 100. yılı olması nedeniyle çok sayıda Avustralyalı ve Yeni Zelandalı bu törenlere katılmak için Gelibolu'ya gelmiştir. 2016 yılında da bu talebin devam edeceği düşünülmüş ancak Türkiye'de meydana gelen terör saldırıları nedeniyle katılımcı sayısı 50.000'den 2.000'e kadar düşmüştür. Bu durum ülke güveni ve imajına zarar verdiği gibi aynı zamanda bölge ve ülke turizmini de etkilemektedir. Bu kapsamda bu çalışmada teröre dayalı krizlerin ANZAK günü anma etkinlikleri üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu amaçla öncelikle literatür taraması ve ardından doküman analizi yapılarak ikincil veriler toplanmış; ziyaretçi istatistikleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teröre Dayalı Krizler, ANZAK günü anma töreni, terörizm, turizm, Gelibolu.

* Öğr.Gör.Dr. Namık Kemal Üniversitesi, Malkara MYO Malkara- Tekirdağ, gciftci@nku.edu.tr

The Impact of Terror Based Crises on ANZAC Day Commemorative Ceremonies

Abstract

Crises are devastating events which primarily have impact on the surrounding environment and which may spread all over the world if they are failed to be stopped. Any type of crisis can lead to enormous impacts. However, the political crises which have occurred especially in the last five years have affected the whole world by morphing into armed conflicts, terror attacks and wars. Therefore, terror based crises without doubt pose the greatest threat to human life. They also pose a great danger for tourism. Unfortunately, touristic destinations have become the primary targets of assailants who try to destroy the history and economy, who want to ruin the evidence of history and erase the footprints of cultures.

In this study, it is aimed to examine the effects of terror based crises on ANZAC Day commemorative ceremonies. These ceremonies are contributing to the continuing friendship, which was born after a global crisis, for generations. In 2015, because of the 100th anniversary of the Battle of Gallipoli, a large number of Australians and New Zealanders attended the ceremonies. Also in 2016, it was thought that this demand would continue, but the number of participants has dropped to 2,000 from 50,000 due to the terrorist attacks that occurred in Turkey. This situation also affects the region and the country as damage to the country's tourism image and confidence. In this context, the effects of terror based crises on ANZAC Day commemorations are examined in this study. For this purpose, firstly a literature review was made and then secondary data analysis performed; statistics of visitors were examined as well.

Keywords: *Terror based crises, ANZAC Day commemorative ceremony, terrorism, tourism, Gallipoli.*

Giriş

Kriz genel olarak varlığıyla normal hayat akışını, gündelik rutinleri bozan ve çok olumsuz şekilde sonuçlanabilen bir durumdur. Krize neden olan pek çok farklı etken bulunmaktadır. Bu bakımdan kriz türlerini, nedenlerinden yola çıkarak belirlemek mümkündür. Genel olarak bakıldığında yaşanan krizleri ekonomik krizler, politik krizler, teröre dayalı krizler (terörizm), doğal afetlere dayalı krizler, ekolojik krizler, biyolojik krizler, sosyal krizler, yönetim kaynaklı krizler ve teknolojik krizler gibi başlıklar altında incelemek mümkündür. Bahsedilen her bir kriz türü yaşandığı yere büyük zararlar verebilmektedir. Özellikle teröre dayalı krizler gerçekleştiği ülke vatandaşları dışında diğer ülke vatandaşlarının da korkmasına ve endişelenmesine neden olmakta ve onlara da zarar verebilmektedir.

Bu bağlamda terörün son yıllardaki en büyük hedeflerinden birisi de turistik destinasyonlar, daha geniş bir kavramla ifade etmek gerekirse turizm sektörü olmaktadır. Küresel bir yapıya sahip olan turizm sektörü pek çok farklı ülkeden insanın yeni yerler görmek için evlerinden ayrılıp hiç bilmedikleri farklı yerleri ziyaret etmelerini de kapsamaktadır. Bu ziyaretlerin kültürel, sosyal, kişisel, tarihi ve bunun gibi pek çok farklı nedeni olabilmektedir. Bu çalışmada tarihi amaçlarla Çanakkale Savaşları'nda hayatını kaybeden atalarını anmak için gelen Avustralya ve Yeni Zelanda vatandaşları ele alınmaktadır. Her yıl 25 Nisan, 6 Ağustos ve 9 Ocak'ta Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı ziyaret etmektedirler. Özellikle 25 Nisan'da yapılan "ANZAK Günü Anma Törenleri"ne büyük sayıda katılım gerçekleşmektedir. Bu törenler hem iki ülke arasındaki dostluğun, hem de Çanakkale ve Türkiye turizminin önemli derecede gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Özellikle Çanakkale Savaşları'nın 100. yıldönümü olan 2015 yılında düzenlenen törenlere çok yüksek sayıda bir katılım sağlanmıştır. 2016 yılındaki törenlere yine yüksek sayıda bir katılım beklenmiş, tüm hazırlıklar bu talep potansiyeline göre yapılmış ancak katılımcı sayısı hiç olmadığı kadar düşük olmuştur. Bu sonucun nedenleri araştırıldığında bölgede bulunan seyahat acentaları, konaklama işletmeleri, profesyonel turist rehberleri ve diğer turizm işletmecileri tek bir neden belirtmiştir "terörizm". Özellikle 2015 yılının ikinci yarısı ve 2016 yılının ilk yarısında gerçekleşen terör saldırıları, Türkiye'nin imajını can güvenliği olmayan bir ülke durumuna düşürmüş ve 2016 yılındaki törenlere katılacak olan çok sayıda Avustralyalı ve Yeni Zelandalı, kendilerini güvende hissetmedikleri için rezervasyonlarını iptal etmiştir. Talebin çok düşük olması ve bu süreçte terör eylemlerinin devam etmesi hem bölge turizmini hem de ülke turizmini, dolayısıyla da ekonomiyi olumsuz yönde etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı teröre dayalı krizler ve bu krizlerin ANZAK günü anma törenleri üzerindeki olumsuz etkilerini incelemektir. Çalışmada öncelikle kriz ve teröre dayalı krizler (terörizm) kavramları hakkında bilgi verilmekte ve ardından ANZAK günü anma törenleri ele alınmaktadır. Ayrıca törenlerin, ülke ekonomilerinde büyük bir öneme sahip olan turizm sektörü üzerindeki etkileri ile teröre dayalı krizlerin bu törenler üzerindeki olumsuz etkileri istatistiki veriler ışığında incelenmektedir.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1. Kriz ve Teröre Dayalı Kriz (Terörizm) Kavramları

Kriz, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Bir ülkede veya ülkeler arasında, toplum veya bir kuruluşun yaşamında görülen güç dönem, bunalım, buhran” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2014). Kriz Yönetimi Enstitüsü (ICM) (2014), krizi “işletmenin rutin operasyonunu etkileyen ve ayrıca işletme üzerinde politik, hukuki, finansal etkiler yaratabilen durum” şeklinde tanımlamaktadır. Bir kriz, işletmenin iç veya dış çevresinden kaynaklanan, önceden beklenmeyen planlanmamış bir durum olarak tanımlanabilmektedir. Bu durum; işletmenin işleyişini bozabilmekte, müşteri ve personelin fiziksel ve ruhsal durumuna zarar verebilmekte, işletmenin finansal durumunu ve geleceğini tehlikeye sokabilmektedir.

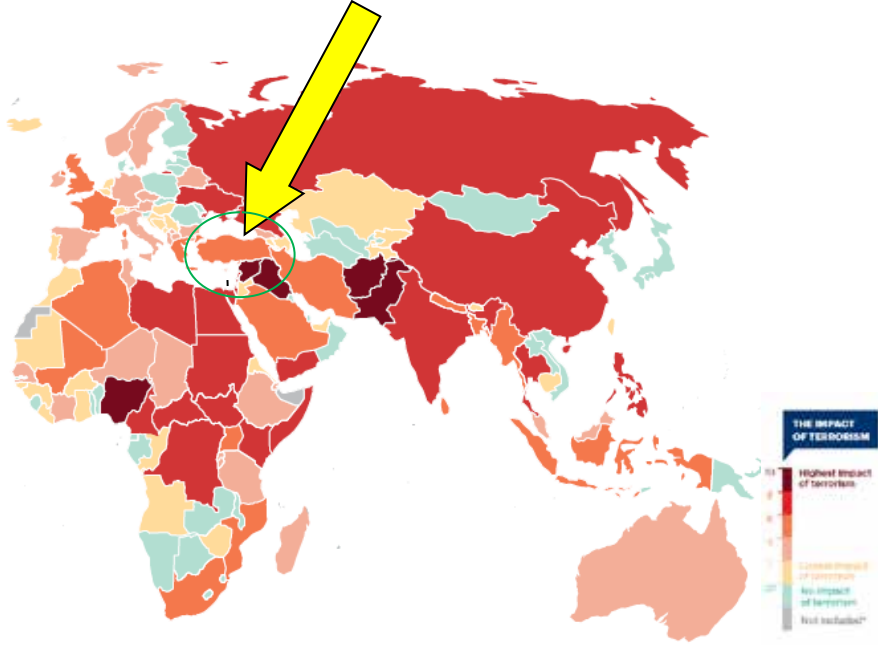
Kriz; istenmeyen, beklenmeyen ve sıra dışı bir olay olup, kısıtlı bir zaman diliminde gerçekleşen bir durumdur. Krizler, ani gelişmeler sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, sonuçlarının olumsuz olmaması ve işletmeye zarar vermemesi için kriz süresince kararların hızlı bir şekilde alınması gerekmektedir (Çiftci, 2015: 4). En yaygın tanımlardan birisi Faulkner tarafından yapılmaktadır. Faulkner (2001) krizi, organizasyonun ani sorunlarla başa çıkma yeteneğini ölçen bir test olarak tanımlamaktadır. Stafford vd. (2002), krizi bir işletmenin rekabet gücünü yok eden, işletmenin uzun dönem kârlılığını ve büyümesini olumsuz yönde etkileyen bir olay olarak tanımlamaktadır. Pauchant ve Mitroff, krizin fiziksel bir bütün olarak bir sistemi etkileyen, öznel anlamda varoluş, temelinde bir bozulma varsayımı olduğuna inanmaktadır (Ritchie, 2003: 70). İşletme biliminde ise kriz, “işletmelerde temel karar alma sürecini, amaçlarını gerekli kılan, karar almak için kişilere sorumluluk yüklemesine rağmen yeterli zaman tanımayan bir durum” olarak açıklanmıştır (Herman, 2005: 46).

Krizin belki de en tehlikeli türlerinden birisi ise teröre dayalı krizlerdir. “Terör” ve “terörizm” kavramları, genellikle korku, dehşet, tehdit, şiddet gibi negatif olguları çağrıştırmaktadır. Terör kelimesi Latince “terrere” kelimesinden gelmektedir ve korkutmak, dehşete düşürmek gibi anlamları içermektedir. Terörizm kavramı ise birtakım siyasi taleplerin karşılanmasını sağlamak amacıyla; bireyleri, grupları, toplumu ya da hükümetleri yıldırma için, cinayet ya da imha hareketlerinin sistematik olarak uygulanması ya da bu amaçla tehdit oluşturulmasıdır (Wilkinson, 2011: 18). Temel olarak terörizm; radikal grupların, kendi isteklerini kabul ettirebilmek hedefiyle toplumdaki sivil kesimler ile silahlı ve silahsız askeri birimlere karşı gerçekleştirdikleri şiddet içerikli faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Sönmez ve Graefe, 1998: 117). Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yapılan tanıma göre terörizm “şiddet yoluyla uzlaşmanın hedeflendiği, sivil veya savaşçı olmayan kitlelerin de ölümü veya ciddi anlamda zarar görmelerini amaçlayan, bir toplumu sindirmeyi veya bir uluslar arası kuruluşu eylemi bitirmeye zorlayarak böylece bir hükümeti engelleme veya girişiminden vazgeçirmeyi amaçlayan eylemler bütünüdür” (Küçükaltan, 2012: 14).

Teröre dayalı krizler ise artık günümüzde sadece bir bölgeyi değil tüm dünyayı etkisi altına almış durumdadır. Özellikle Türkiye son yıllarda terörizmin etkisinin tek-

rar yoğun olarak hissedildiği bir ülke olmuştur. Ekonomi ve Barış Enstitüsü (The Institute for Economics and Peace- IEP) tarafından hazırlanan Dünya Terörizm İndeksi de (2015) bu durumu doğrular niteliktedir. İndekste Türkiye 27. sırada yer almaktadır. Aynı kurum tarafından hazırlanan Dünya Barış İndeksi'nde (2016) ise Türkiye 145. sırada yer almaktadır. Bu durum özellikle Türkiye'yi ziyaret etmek isteyen yabancı turistler tarafından olumsuz bir imaj olarak algılanmakta ve turistlerin satın alma kararlarını negatif yönde değiştirmektedir.

Şekil 1. Dünya Terörizm Etki Düzeyi Haritası

Kaynak: The Institute for Economics and Peace (2015), Global Terrorism Index, <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-Global-Terrorism-Index-Report.pdf>

Şekil 1'de dünya terörizm etki düzeyi haritası görülmektedir. Terörizmin ülkeler üzerindeki etki düzeyi 0.01 ile 10 arasındadır. Haritaya bakıldığında Türkiye'deki terörizm etki düzeyinin 6 olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum Türkiye'nin güvenlik bakımından riskli ve tehlikeli bir ülke olduğu imajını yaratmaktadır. Turizm sektörü homojen bir yapıya sahiptir. Sektörün bu özelliği, mikro ve makro çevresinde gelişen olumlu ve/veya olumsuz olaylardan hızlı bir şekilde etkilenmesine neden olmaktadır. Bilhassa yaşanan olumsuzluklar, sektöre çok hızlı bir şekilde yansımakta ve hızlıca önlem alınamazsa sonuçları ciddi bir krize dönüşebilmektedir. Özellikle terör saldırıları gibi insan güvenliğini ve hayatını tehlikeye atan olumsuz olaylar, talebin çok hızlı bir şekilde düşmesine neden olabilmektedir.

1.2. ANZAK Günü Anma Törenleri

Çanakkale Savaşı, Birinci Dünya Savaşı içindeki büyük savaşlardan en önemlisi, örneği olmayan bir savunma zaferidir. Geleceği kuran büyük özellikleri dolayısıyla unutulmaz bir diriliş, yeniden doğuş anıtıdır (Özakman, 2010:15). Çanakkale Savaşı, 1915–1916 yılları arasında Gelibolu Yarımadası’nda Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasında yapılan muharebelerdir. İtilaf Devletleri Fransa, Büyük Britanya İmparatorluğu ve onun sömürgeleri olan Birleşik Krallık, Avustralya, Yeni Zelanda ve Hindistan’dan oluşmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu ise Alman İmparatorluğu ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile birlikte savaşta yer almıştır. 18 Mart 1915-9 Ocak 1916 tarihleri arasında yaşanan Çanakkale Savaşı; deniz, kara ve hava hareketlerinden oluşmaktadır. İlk deniz savaşı 3 Kasım 1914’te İtilaf Devletleri’ne ait kruvazörlerin Çanakkale Boğazı’nın Anadolu ve Rumeli yakasındaki tabyaları bombalamasıyla başlamıştır. Ardından 20-25 Şubat ve 5 Mart 1915’te de saldırılar devam etmiştir. En son hücum 18 Mart 1915’te yapılmış ancak başarılı olunamamış ve İngiliz donanması Çanakkale’nin geçilemeyeceğini anlamıştır (Aytepe, 2000:2).

18 Mart 1915’te başlayan ve 9 Ocak 1916’da sona eren bu savaşta Türkiye’nin toplam asker zayıyatı 77.000 şehit, 97.000 gazi, 11.000 kayıp ve 64.000 savaş dışı ve hasta olmak üzere toplam 250.000 kişi olmuştur. İtilaf Devletleri’nin ise yaklaşık 50.000 ölü, Büyük Britanya İmparatorluğu’nun 205.000 zayıat ve Fransa’nın 47.000 zayıat olmak üzere toplam 252.000 kişi olmuştur (Erickson, 2001: 94-95). Çanakkale Savaşları’nda savaşan tüm taraflar kendi tarihleri için önemli kazanımlar elde etmiştir. Bu bağlamda Türkler, Fransızlar ve İngilizler gibi toplumlar kendi tarihlerine yeni başarılar veya başarısızlıklar eklerken, ANZAKLAR yeni şekillenmekte olan devletleri için oldukça değerli birer tarih yaratmışlardır. Avustralya ve Yeni Zelanda (Avustralia and New Zeland Army Corps-ANZAC) ordularının baş harflerinin kısaltılması ile meydana gelen “ANZAC” kelimesi, bu ülkeler için son derece önemli bir tarihin oluşumunu sağlamıştır. ANZAKLAR’ın 25 Nisan 1915’te Gelibolu’ya çıkarma yaptıkları günü Avusturya ve Yeni Zelanda, 1916 yılından itibaren “ANZAK Günü” olarak kutlamaya başlamıştır. Her yıl Gelibolu’da şehit olan askerler için hem Avustralya, hem de Yeni Zelanda’da 25 Nisan günü “ANZAK Anma Günü” ismiyle anılmaktadır (Yetişgin, 2015: 24).

25 Nisan 1915’te İtilaf Devletleri’nce yapılan ilk çıkartma haberleri 30 Nisan 1915’te Yeni Zelanda’ya ulaştığında, yarım günlük bir tatil ilan edilmiş ve hazırlıksız ayinler yapılmıştır. Daha sonra Güney Avustralya’da, 13 Ekim 1915 sekiz saatlik çalışma gününe, kısa bir süre için ANZAK Günü adı verilmiştir. Yaralanan Askerler Fonu için para toplamak üzere etkinlikler düzenlenmiş, 25 Nisan tarihi resmi olarak 1916’da “ANZAK Günü” adını almıştır. İlk resmi şafak ayini, tüm Avustralya eyaletlerinin o günü resmi tatil olarak kabul ettiği 1927’de, Sydney Anıt Mezarı’nda yapılmıştır (Avustralya Hükümeti Resmi Gelibolu Sayfası, 2015). Türkiye’de “zafer” olarak kutlanan bu olay Türkiye tarihi açısından yeni bir devlet oluşumunun ilk adımlarıdır. Yeni Zelanda ve Avustralya için ise ortak bir devlet tarihi oluşturma çabası altında yer almaktadır (Berberoğlu, 2015: 659).

Her yıl 25 Nisan'da ANZAK Koyu'nda düzenlenen törene 22.000 km uzaktan on binlerce Avustralyalı ve Yeni Zelandalı'nın gelişi, duyulan saygıyı yansıttığı gibi büyük dedelerden aktarılan dostluğun da kanıtıdır (Mütercimler, 2007: 17). Avustralyalılar'ın Avustralya dışında ANZAK Anma Günü'ne en yoğun olarak katıldıkları yer Gelibolu'dur. Her yıl Avustralya ve Yeni Zelanda, Gelibolu'da üç ANZAK Günü töreni düzenlemektedir. Birinci tören 25 Nisan'da düzenlenmektedir (Avustralya Büyükelçiliği, 2015). Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinin Gelibolu'ya denizden çıkarma yapması anısına düzenlenen bu tören en büyük katılımcı sayısına sahiptir. İkinci tören 6 Ağustos 1915'te ANZAKLAR'ın Suvla Koyu'na yaptıkları çıkarma anısına, üçüncü tören ise 9 Ocak 1916'da ANZAK askerlerinin Gelibolu'dan ayrılışları anısına düzenlenmektedir.

Tarihi Gelibolu Yarımadası'nda Avustralyalılar'a ait 8.700 askerin yattığı toplam 31 adet mezarlık bulunmaktadır. Mezarlıkların yapımına 1917 yılında başlanmış ve 1923 yılında yapımı tamamlanmıştır (Başarın, 2011: 27). ANZAK günü anma törenleri kapsamında bu mezarlıklar ziyaret edilmekte, dini ve resmi törenler düzenlenmektedir. Her yıl 25 Nisan'da düzenlenen törenin açılışında Mustafa Kemal Atatürk'ün ANZAKLAR için yazdığı nutuk okunmaktadır. ANZAK ruhu, Avustralyalılar'ın kendilerini halk olarak tanımlama ve 'bir Avustralyalı olmak gerçekten ne demektir' sorusunu yanıtlama çabasının bir parçasıdır. Avustralya'nın ulusal mitolojisinde askerlerin Gelibolu'daki deneyimi ve ona karşı tepkileri, ANZAK ruhunu simgelemekle ilgilidir. Ayrıca Gelibolu ile Avustralya'nın ulus olması arasında çok önemli bir bağ vardır (Avustralya Hükümeti Resmi Gelibolu Sayfası, 2015).

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada teröre dayalı krizlerin ANZAK günü anma etkinlikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. ANZAK günü anma etkinlikleri 1927 yılından günümüze kadar ulaşmıştır. Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen ziyaretçiler için önemli bir tarihi anmak için düzenlenen bu etkinlikler aynı zamanda uluslar arası bir dostluk ortamının oluşmasını sağlamaktadır. Ayrıca başta Çanakkale olmak üzere Türkiye için de çok önemli bir turizm kaynağıdır. Böylesine önemli bir etkinliğin terörizm sonucu yapılamayacak duruma gelmesi oldukça üzücüdür. Bu nedenle bu çalışmada teröre dayalı krizlerin bu etkinlikler üzerindeki etkisi ve ayrıca bölge ve Türkiye ekonomisine çok büyük bir katkı sağlayan turizm sektörü üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Bu çalışma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Bu araştırma ile teröre dayalı krizlerin anma törenlerini ve turizmi nasıl etkilediği analiz edilmeye çalışıldığı için betimsel tarama modeli kullanılmaktadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar,

1999: 56). Tarama modelinde, betimsel bir nitelik taşımakta olan araştırmada doküman incelemesi kullanılmaktadır. Betimsel tarama modelleri kendi içinde iki bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümler; genel tarama ve örnek olay taramalarıdır. İlişkisel tarama modeli genel tarama yöntemi içine giren bir yöntemdir. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkındaki genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006: 42). Doküman incelemesinde Türkiye İstatistik Kurumu ile TC Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan istatistikler ikincil veri olarak kullanılmaktadır. Bu veriler ışığında Avustralyalı ve Yeni Zelandalı ziyaretçi sayıları analiz edilmiş ve teröre dayalı krizler ile arasındaki etkileşim incelenmektedir.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada teröre dayalı krizlerin ANZAK günü anma törenlerini nasıl etkilediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. 25 Nisan 2015'te anma törenlerinin 100. yılı etkinlikleri düzenlenmiştir. Bu etkinlikte 1927 yılından bugüne kadar olan en yüksek katılımcı sayısına ulaşılmıştır. 25 Nisan 2015'te Avustralya'dan Gelibolu'ya 44.287 kişi, Yeni Zelanda'dan ise 5.347 kişi törenlere katılmıştır. 2016 yılında da katılımın yüksek olması beklenmiş ancak 2015 yılının son altı ayında ve 2016 yılının ilk dört ayında yaşanan terör eylemleri ve saldırıları nedeniyle katılımcı sayısı oldukça düşmüştür. Çanakkale'de faaliyet gösteren seyahat acentaları ve otellerin yöneticileri ile yapılan görüşme sonucunda terör saldırıları sonrasında iptallerin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. İptallerin yoğun olarak 12 Ocak 2016'da İstanbul Sultan Ahmet Meydanı'nda gerçekleşen terör saldırısı sonrasında yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu işletmelere rezervasyon yaptıran kişilere iptal nedenleri ile ilgili olarak bir soru içeren e-posta gönderilmiş ve cevap olarak Türkiye'ye seyahat etmenin tehlikeli olduğu bilgisi alınmıştır. 25 Nisan 2016'da Anzak Koyu'nda düzenlenen törene yaklaşık 2.000 kişi katılmıştır. Bu çalışmada ANZAK günü törenleri nedeni ile Gelibolu'ya gelen Avustralyalı ve Yeni Zelandalı ziyaretçilerin sayısı incelenmektedir. Buna ek olarak 2015 yılının son altı ayı ile 2016 yılının ilk dört ayında yaşanan teröre dayalı krizler ele alınmaktadır.

3. Bulgular ve Tartışma

1915 yılında Çanakkale Savaşları sırasında Türk ve ANZAK askerleri arasında doğan güçlü dostluk bağları, Tarihi Gelibolu Yarımadası'nda halen devam etmektedir. Her yıl düzenlenen anma törenlerine Avustralya ve Yeni Zelanda'dan çok sayıda ziyaretçi gelmektedir. ANZAKLAR tarafından "Gallipoli Campaign" olarak adlandırılan Çanakkale Savaşları, Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar'ın ulusal duygular kazanmasını sağlamış ve ulus olarak doğmalarında en önemli rolü oynamıştır. Bu nedenledir ki, bu iki ülkeden her yıl çok sayıda turist hem atalarını anmak, hem de dedelerinin kurmuş olduğu dostluk bağlarını devam ettirmek için Gelibolu'yu ziyaret etmektedir (Slade, 2003: 780). Özellikle 2005 yılından sonra turist sayılarında önemli artışlar yaşanmış ve başta Çanakkale turizmi olmak üzere ülke turizmi açısından

bu ziyaretler önemli bir gelir kaynağına dönüşmüştür. Savaşın 90. yıldönümü anısına 2005'te düzenlenen ANZAK günü anma töreninde Gelibolu'yu yaklaşık olarak 20.000 Avustralyalı ve Yeni Zelandalı, 2009 yılında yaklaşık 12.000 kişi ve 2010'da ise yaklaşık olarak 9.000 kişi ziyaret etmiştir. Avustralya Gaziler Başkanlığı 2010 yılındaki düşüşün nedenini, İzlanda'daki yanardağ volkan külleri nedeniyle yaşanan sorun ve küresel ekonomik kriz olarak belirtmiştir (Başarın, 2011: 26).

Tablo 1- 2006-2012 Yılları Arasında Türkiye'den Çıkış Yapan Avustralyalı Turist Sayısı

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
89.362	100.879	117.942	123.546	123.589	143.450	156.540

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Çıkış Yapan Ziyaretçiler Araştırması, Erişim Tarihi: 28.08.2016, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/medas/?kn=74&locale=tr>.

Tablo-1'de, 2006-2012 yılları arasında Türkiye'den çıkış yapan Avustralyalı turist sayısı görülmektedir. 2006 yılında 89.362 olan sayının her geçen yıl istikrarlı bir şekilde arttığı ve 2012 yılında ise 156.540 kişiye ulaştığı görülmektedir.

Tablo-2: 2013-2015 Yılları Arasında Türkiye Sınır Giriş İstatistikleri

MİLLİYET	YILLAR			% DEĞİŞİM ORANI	
	2013	2014	2015	2014/2013	2015/2014
AVUSTRALYA	72.737	76.745	109.291	5,51	42,41
YENİ ZELLANDA	12.030	12.551	16.030	4,33	27,72

Kaynak: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 25.08.2016, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>

Tablo-2'de, 2013-2015 yılları arasında Türkiye sınır giriş istatistikleri bulunmaktadır. 2013 ve 2014 yılında gelen turist sayısının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Ancak 2015 yılında ziyaretçi sayısında artış yaşandığı ve Avustralya'dan 109.291 kişi ve Yeni Zelanda'dan 16.030 kişinin Türkiye'ye giriş yaptığı görülmektedir. 2014 yılına oranla 2015 yılında Avustralyalı ziyaretçi sayısında %42.41 ve Yeni Zelandalı ziyaretçi sayısında ise %27,72 artış yaşanmıştır.

Ziyaretçi sayıları anma törenlerinin yapıldığı Nisan ayında yoğunlaşmaktadır. 2015 yılının savaşın 100. yıldönümü olması nedeniyle ziyaretçi sayılarında büyük artış yaşanmış ve Nisan 2015'te Avustralya'dan Gelibolu'ya 44.287 kişi gelmiştir. Yeni Zelanda'dan ise 5.347 kişi Gelibolu'yu ziyaret etmiştir. Çanakkale Savaşları'nda dönüm noktası olan bir diğer tarih ise 6 Ağustos olmuştur. 6-10 Ağustos 1915 yılında şehit düşen askerlerin anısına 6 Ağustos 2015'te Gelibolu- Lone Pine (Yalnız Çam)'da düzenlenen törene yaklaşık olarak 5.000 Avustralyalı katılmıştır (Avustralya Hükümeti Resmi Gelibolu Sayfası, 2015). Bu ziyaretlerin en önemli noktalarından birisi Türkiye'nin hiçbir pazarlama faaliyeti yapmaksızın talebin her geçen yıl artmasıdır. Çanakkale Savaşları'nın 100. yıldönümü nedeniyle düzenlenen törenlerde katılımcı

sayısının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle Avustralya Hükümeti 100. yıl etkinliklerine büyük bir önem vermiş ve yoğun bir katılım olması için çok çeşitli tanıtım kampanyaları yürütmüştür. Ancak 2015 yılı Ocak ayı itibariyle başlayan ve her geçen gün şiddeti ve etki alanı artan teröre dayalı krizler nedeniyle 2016 yılında Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen ziyaretçi sayısı oldukça düşmüştür.

Tablo-3: Ocak 2015-Haziran 2016 Tarihleri Arasında Türkiye’de Meydana Gelen Terör Saldırıları

Tarih	Açıklama
6 Ocak 2015	Birinci Sultanahmet Saldırısı
20 Temmuz 2015	Suruç Saldırısı
2 Ağustos 2015	Ağrı Jandarma Karakol Saldırısı
10 Ekim 2015	Birinci Ankara Saldırısı
12 Ocak 2016	İkinci Sultanahmet İntihar Saldırısı
17 Şubat 2016	İkinci Ankara Saldırısı
13 Mart 2016	Üçüncü Ankara Saldırısı
19 Mart 2016	İstanbul İstiklal Caddesi Saldırısı
27 Nisan 2016	Bursa Ulu Cami Saldırısı

Tablo-3’te 1 Ocak 2015 ile 27 Nisan 2016 tarihleri arasında Türkiye’de yaşanan terör saldırıları görülmektedir. ANZAK günü anma törenleri 25 Nisan tarihinde yapıldığı için 2016 yılı Nisan ayı sonuna kadar olan dönem dikkate alınmıştır. Tabloya bakıldığında sadece 16 aylık süre zarfı içerisinde 9 adet büyük çaplı terör saldırısı olduğu görülmektedir. Saldırıların bu kadar yoğun olması sadece Türkiye’de yaşayan insanları değil, yakın zamanda Türkiye’yi ziyaret etmeyi planlayan turistleri de tedirgin etmekte ve korkutmaktadır. Can güvenliği riski olduğunu düşünen ve kendini güvende hissetmeyen çok sayıda turist Türkiye seyahatlerini iptal etmiştir.

Tablo-4: 2014-2016 Yılları Arasında Türkiye Sınır Giriş İstatistikleri

MİLLİYET	YILLAR			% DEĞİŞİM ORANI	
	2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
AVUSTRALYA	76.745	109.291	49.634	42.41	-54.59
YENİ ZELANDA	12.551	16.030	7.915	27.72	-50.62

Kaynak: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 25.08.2016, <http://yigm.kulturuzm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>

Tablo 4’te 2016 yılında Türkiye’ye gelen Avustralyalı ve Yeni Zelandalı ziyaretçi sayıları verilmektedir. 2016 yılı ziyaretçi sayılarının %50 civarında düştüğü görülmektedir. 2016 yılında Avustralya’dan 49.634, Yeni Zelanda’dan ise sadece 7.915 kişi Türkiye’ye gelmiştir. ANZAK anma günü törenlerine ise katılım da bu doğrultuda düşmüştür. Çanakkale Turistik Otelciler, İşletmeciler ve Yatırımcılar Birliği Derne-

ği'nden yapılan açıklamaya göre terör tehdidi nedeniyle 2016 yılında törenlere katılım yüzde 20 seviyelerinde olmuştur. Her yıl Anzak Koyu ve Lone Pine'da tören düzenlenmektedir. Ancak 2016 yılında güvenlik nedeniyle Lone Pine'da tören düzenlenmemiştir. 25 Nisan 2016'da Anzak Koyu'nda düzenlenen törene yaklaşık 2.000 kişi katılmıştır. Törene katılan Avustralyalı ve Yeni Zelandalılar ile yapılan görüşmede pek çok kişinin terör tehlikesi nedeniyle gelmekten vazgeçip, seyahatlerini iptal ettikleri bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca iki ülke hükümetlerinin yaptığı seyahat ve güvenlik uyarılarının da son anda katılımcı sayısının düşmesine neden olduğu belirtilmiştir.

Sonuç

Yaşanan politik krizler kontrol altına alınamadığında maalesef iç savaşa, silahlı çatışmaya, terör saldırısına, soykırımı ve hatta uluslar arası boyutta savaşlara sebep olabilmektedir. Bu çalışmada başlangıçta birer politik kriz olarak patlak veren, ancak daha sonra tüm dünyayı etkisi altına alan teröre dayalı krizlerin ANZAK günü anma törenleri ve bölge turizmi üzerindeki olumsuz etkisi anlatılmaya çalışılmaktadır. Terörizm yaşandığı her yerde insanların huzurunu bozmakta ve korkmalarına neden olmaktadır. Özellikle yabancı bir şehre, yabancı bir ülkeye ziyarete giden insanlar bu tür olaylardan daha çok etkilenmektedir. Gidilen destinasyon başlı başına bir bilinmez oluştururken, orada yaşanan ya da yaşanmış olan terör saldırısı ise insanları tedirgin etmektedir. Bunun bir sonucu olarak ise ziyaretçiler planlarını değiştirip daha güvenli yerlere gitmeyi ya da seyahatlerini iptal etmeyi tercih etmektedir. Yaşanan bu değişiklik ve iptaller bölgede faaliyet gösteren turizm işletmelerine büyük maddi kayıplar yaşatmaktadır.

Ülkemizde her yıl düzenlenen ANZAK günü anma etkinlikleri de yerel turizm işletmecilerinin kazançlarını olumlu yönde etkilemekteydi. Hem bölgede faaliyet gösteren işletmeler hem de ülke turizmi bu durumdan son derece memnundu. Ancak 2015 yılı itibariyle şiddetini arttıran terörizm başta turizm sektörü olmak üzere Türkiye ekonomisine zarar vermiştir. 2015 yılında ANZAK törenlerine yaklaşık 50.000 kişi katılırken 2016 yılında terörizmin bir sonucu olarak törenlere maalesef yaklaşık 2.000 kişi katılmıştır.

Bu durum hem bölgesel hem de ülkesel çapta bir kayba neden olmuştur. Bu imajın düzeltilebilmesi, insanlara güven ortamının yeniden geri geldiğinin hissettirilmesi gerekmektedir. Özellikle Avustralya ve Yeni Zelanda pazarına yönelik olarak faaliyet gösteren seyahat acentaları ve tur operatörleri "*Güvenli Türkiye*" imajının tazelenmesi yönünde çalışmalar yapmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı uluslar arası olarak düzenlenen turizm fuarlarına katılarak, güvenilir ülke imajının oluşmasına katkı sağlamalıdır. Özellikle Avustralyalı ünlü yönetmenler ve oyuncuların ülkemizde çeşitli filmler ve belgeseller çekmeleri için çeşitli teşvikler ve girişimler sağlanmalıdır. Bunlara ek olarak günümüzün şüphesiz en etkili tanıtım ve pazarlama aracı olan sosyal medya en iyi şekilde kullanılmalıdır. Özellikle Türkiye'nin güvenli bir ortamda olduğu vurgusu yapılmalıdır.

Kaynakça

- AVUSTRALYA BÜYÜKELÇİLİĞİ RESMİ İNTERNET SAYFASI. (2015). <http://turkey.embassy.gov.au: http://turkey.embassy.gov.au/ankaturkish/GallipoliAnzac.html#WhatAnzac> Erişim Tarihi: 20.07.2015.
- AVUSTRALYA HÜKÜMETİ RESMİ GELİBOLU SAYFASI. (2015). <http://www.gallipoli.gov.au/turkish/sitemap/sitemap.php#mainContent>: Erişim Tarihi: 11.07.2015.
- AYTEPE, O. (2000). Çanakkale Savaşı Bibliyografyası. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi* (25-26), 1-72.
- BAŞARIN, V. (2011). Battlefield Tourism- Anzac Day Commemorations at Gallipoli: An Empirical Analysis. *Deakin University PhD Thesis*.
- ÇİFTÇİ, G. (2015). Turizm İşletmelerinde Kriz Yönetimi Uygulamalarının Örgütsel Öğrenme Ve İşletme Performansı Açısından Ampirik Olarak Analizi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Doktora Tezi, Tekirdağ.
- BERBEROĞLU, E. B. (2015). Çanakkale Savaşları ve Anzak Günü Kapsamında Türkiye ve Yeni Zelanda Eğitim Programlarında Tarihsel Empati ve Küresel Vatandaşlık Kavramlarının Karşılaştırması. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı Dergisi* , 13 (18), 657-666.
- DÜNYA TERÖRİZM İNDEKSİ (2015). The Institute for Economics and Peace (2015), Global Terrorism Index, <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-Global-Terrorism-Index-Report.pdf>
- ERICKSON, E. (2001). *Ordered to Die: A History of the Ottoman Army in the First World War*. London: Greenwood Press.
- FAULKNER, B. (2001). Towards a framework for tourism disaster management. *Tourism Management*, 135-147.
- KARASAR, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- KARASAR, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KRİZ YÖNETİMİ ENSTİTÜSÜ (ICM) (2014). Institute for Crisis Management. <http://crisisconsultant.com>, Erişim Tarihi: 20.08.2014.
- KÜÇÜKALTAN, D. (2012). *Terörizmin Hedefindeki Sektör: Turizm (Kronolojik Bir Yaklaşım)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- MÜTERCİMLER, E. (2007). *Korkak Abdul'den Coni Türk'e Gelibolu 1915*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- ÖZAKMAN, T. (2010). *Diriliş- Çanakkale 1915*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- RITCHIE, B. (2003). Chaos, Crises and Disasters: A Strategic Approach to Crisis Management in the Tourism Industry. *Tourism Management*, 25(1), 670.
- SLADE, P. (2003). "Gallipoli Thanatourism: The Meaning of ANZAC". *Annals of Tourism* , 30 (4), 779-794.
- SÖNMEZ, S., GRAEFE, A. (1998). Influence of Terrorism Risk on Foreign Tourism Decisions. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 112-144.
- STAFFORD, G. Y. (2002). Crisis management and recovery: How Washington D.C. hotels responded to terrorism? *Cornell Hotel and Restaurant*, 5(43), 27-40.
- TC KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YATIRIM VE İŞLETMELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, Erişim Tarihi: 25.08.2016, <http://yigm.kultur-turizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK) Çıkış Yapan Ziyaretçiler Araştırması, Erişim Tarihi: 28.08.2016, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/medas/?kn=74&locale=tr>.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK). (2014). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5391dea1a47553.27701044, Erişim Tarihi: 06.06.2014.
- WILKINSON, P. (2011). *Terrorism Versus Democracy: The Liberal State Response (Political Violence)* . Routledge.
- YETİŞGİN, M. (2015). Çanakkale Savaşları: Nedenleri, Sorumlusu ve Öneme Dair Yaklaşımlar. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı Dergisi* , 13 (18).